laste ja kurdide külasid. Ehk esimesed küll ristiusku, teised Muhamedi usku, on nende eluwiisid, pruugid ja kombed peajoontes ometi ühetaolised, nagu oleksid nad kõik ühe weega ristitud. Ka wälimuse poolest ei lähe nad wõõra silmis üksteisest lahku. Alles harjunud silm oskab wahet teha kurdi ja greeklase, türklase ja armeenlase wahel. Üllatuseks wõõrale on kõige pealt see, et muististe tarkade ja kuulsate greeklaste järeltulijad siin oma kultuurilise järje poolest teistest taga on. Alles uuemal ajal hakkawad greeklased oma jaoks eratuba ehitama ja aknaid seina sisse. Leidub weel rohkesti majasid, kus aken ülewal laes, nagu kartulikoopal.

Wäga huwitaw on reis Karsist Suhumi. Raudtee Tiflisi ja sealt Nowo-Senaki jaamani on üks kõige ilusamatest üleüldse, läheb ilusatest orgudest ja tunnelitest läbi ja üle kiiresti woolawate jõgede. (Niisuguseid kõige ilusamaid teesid Euroopa-Wenemaal on Slatousti pool, tee Tiflisist Karssi, Tiflisist Batumi, Tuapsest Armawiri, Sewastopolist Bahtshisaraini ja paar wäikest kohta Soomemaal.) Rohkesti huwitust pakub siin reisijale Tiflis, endine Gruusia pealinn Mtshet, kus endised Gruusia kuningad wiimast und puhkawad, ja mitu teist kohta. Õieti terwe ümbrus ja pea iga koht on täis mälestusi Gruusia ja ülepea Kaukaasia minewikust, iga mäeküngas ja org teaks sulle palju, palju rääkida.

Kaukaasia eestlaste majandusline külg.

Liigutaw on asunikkude jutustamist läbielatud raskustest kodumaalt lahkumise järele kuulda. Paljud langesid, raskused purustasid nende jõu ja wiisid nad hauda. Paljud tulid kodumaale tagasi, sest nad tundsid endid oma lootustes petetud olewat. Nad lootsid maad leida, kus „piima ja mett“ jookseb, aga sattusid „kõrbe“! Piima ja mett annab see maa küll — aga alles wisa ja usina töö järele.

Aga kes on jõudnud wastu pidada ja raskused ära wõita, on haljale oksale jõudnud ja ilusa Eesti kodu loonud. Kaukaasia eestlased ei ole mitte nii rikkad kui Krimmis. Automobiili ei ole kellelgi, aga oma kaks hobust on igaühel ikka wankri ees ja kehwust ei ole mitte kuskil näha, nagu seda Kaukaasia päriselanikkude ja tihti ka wenelaste külades leida on. Kõige jõukamad asunikud on Allmäe, Eesti-Haginski ja Liwoonia mehed, põllumehed ja põlised rikkad.

Pea-sissetuleku allikaks on Põhja-Kaukaasias, Uue-Estonias ja Salmes põllutöö, Sulewis, Suhumi ümbruses wiljapuud.

Eesti asundused ja asupaigad Wenemaal, 1918, lk. 75